

سبک‌های یادگیری و مهارت خواندن فارسی آموزان غیرفارسی‌زبان سطح پیشرفته

زهرا تهوری^۱
زری سعیدی^۲

چکیده

مطالعات گسترده در سه دهه اخیر نشان داده است که یکی از تفاوت‌های فردی مؤثر بر یادگیری زبان دوم / خارجی، سبک‌های یادگیری است که در پیشرفت تحصیلی زبان‌آموزان تأثیر چشمگیری دارد. سبک‌های یادگیری یکی از موضوعات مورد بحث در زمینه آموزش و یادگیری زبان دوم است و توجه به آن سبب تسهیل فرایندهای آموزش و یادگیری خواهد شد؛ اما با این حال، در زمینه یادگیری مهارت‌های مختلف زبان فارسی و سبک‌های یادگیری فارسی‌آموزان غیرفارسی‌زبان تاکنون مطالعه چندانی صورت نگرفته است. به این منظور، پژوهش حاضر به بررسی سبک‌های یادگیری فارسی‌آموزان زن (۱۶ نفر) و مرد (۱۴ نفر) خارجی سطح پیشرفته، که در مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه شهید بهشتی تهران مشغول به تحصیل بودند، پرداخته است. ابزار گردآوری اطلاعات، بخش خواندن آزمون مهارتی آمفا (جلیلی، ۱۳۹۰) و پرسشنامه سبک‌های یادگیری وارک (۲۰۰۴) (دیداری، شنیداری، خوانداری-نوشتاری و حرکتی) بود. پس از گردآوری و تحلیل داده‌های به دست آمده، یافته‌ها نشان داد که بین سبک‌های یادگیری حرکتی و دیداری و مهارت خواندن رابطه معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر فارسی‌آموزانی که در آزمون خواندن موفق‌تر عمل کرده بودند دارای سبک یادگیری حرکتی و دیداری هستند. نتایج پژوهش حاضر راه کارهایی برای تدریس مدرسان زبان فارسی ارائه نموده و در مورد فرایند کارآمدتر تدریس زبان فارسی با توجه به سبک‌های یادگیری فارسی‌آموزان، چندین پیشنهاد مطرح نموده است.

کلید واژه‌ها:

سبک‌های یادگیری، مهارت خواندن، پیشرفت تحصیلی، فارسی‌آموزان غیرفارسی‌زبان.

۱. مدرس آموزش زبان فارسی، نویسنده مسئول: zahratahavvori@yahoo.com

۲. دانشیار دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی دانشگاه علامه طباطبائی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۹

۱. مقدمه

یادگیری، فرایندی مداوم و پیوسته در طول زندگی انسان محسوب می‌شود و همه پیشرفت‌های شگفت‌انگیز انسان در دنیای امروز زائیده یادگیری است. یادگیری مهم‌ترین هدف سیستم آموزشی هرکشوری می‌باشد و بهبود فرایند یادگیری، محور فعالیت تمام سیستم‌های آموزشی است؛ چراکه در واقع میزان یادگیری فراگیران اعتبار یک نظام آموزشی را نشان می‌دهد. از نظر شعبانی (۱۳۷۹: ۱۱). ضیاءحسینی (۱۳۸۵: ۲۵) معتقد به تعریف هیلگارد و مارکوئیز^۱ است که یادگیری را فرایند تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه فرد، بر اثر تجربه می‌دانند (شعبانی، ۱۳۷۹: ۱۱). ضیاءحسینی (۱۳۸۵: ۲۵) معتقد است یادگیری شامل سه مرحله است:

- ۱- دریافت اطلاعات از طریق حواس مانند چشم و گوش؛
 - ۲- جای گرفتن اطلاعات در ذهن، پس از پردازش و وصل شدن آن به شبکه اطلاعاتی انسان؛
 - ۳- توانایی به کارگیری اطلاعات وارده در صورت ضرورت؛
- از آنجایی که یادگیری متغیری بسیار پیچیده است، شناسایی عوامل موثر بر آن یکی از اهداف مهم و مورد پژوهش محققان می‌باشد و شناسایی این عوامل در رفع مشکلات و نارسایی‌های موجود در سیستم آموزشی بسیار مهم است. یکی از عوامل موثر در یادگیری، سبک‌های یادگیری^۲ است و هر فرد متناسب با سبک یادگیری خود مطالب را دریافت می‌کند. در واقع سبک‌های یادگیری عادت پردازش اطلاعات دریافتی افراد هستند و به باورها، رجحان‌ها و رفتارهایی گفته می‌شود که به وسیله افراد به کار برده می‌شوند تا به یادگیری آنها کمک کند. به عبارت دیگر سبک‌های یادگیری، ترجیحات فرد هستند نه توانایی او (کلباسی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۱). آگاهی نسبت به سبک‌های یادگیری فراگیران اهمیت ویژه‌ای دارد؛ چرا که این امر می‌تواند باعث بهبود فرایند یاددهی-یادگیری گردد. پژوهشگران معتقدند که توجه برنامه‌ریزان و مدرسان در سطوح مختلف آموزش به سبک‌های یادگیری، موجب تسهیل فرایندهای آموزش و یادگیری

۱. Hilgard & Marquiz

۲. Learning style

خواهد شد (ریدلی و لاسچینگر^۱، ۱۹۹۵: ۶۰). بنابراین آگاهی از نوع سبک یادگیری مورد استفاده فراگیران به معلمان و مدرسان در استفاده مطلوب از انواع سبک‌های یادگیری مختلف کمک می‌کند و آنها می‌توانند روش آموزش خود را متناسب با سبک شاگردان خویش تغییر دهند تا به بالاترین بازدهی در آموزش دست یابند.

امروزه روش‌های مختلفی برای تعیین سبک یادگیری فراگیران شناخته شده است و تاکنون بیش از هفتاد روش برای تبیین سبک‌های مختلف یادگیری مطرح شده است (کوفیلد^۲ و همکاران، ۲۰۰۴). از جمله روش‌های سنجش سبک یادگیری مدل وارک^۳ است. مدل سبک یادگیری وارک توسط فلمینگ و میلز^۴ (۲۰۰۴) تدوین شده است. این مدل بر اساس به کارگیری حواس پنج‌گانه تعریف شده است و نام آن از حرف اول کلمه‌های دیداری^۵، شنیداری^۶، خواندنی و نوشتنی^۷ و حرکتی^۸ گرفته شده است. به عبارت دیگر در این مدل فراگیران بر اساس توانایی‌های خود در فرایند یادگیری به زیرگروه‌هایی تقسیم می‌شوند: افراد دارای عملکرد دیداری قوی (سبک دیداری)، افراد دارای عملکرد خواندن و نوشتن قوی (سبک خواندنی و نوشتنی)، افراد دارای عملکرد شنوایی قوی (سبک شنیداری)، افراد دارای عملکرد مهارتی قوی (سبک حرکتی / جنبشی).

در حوزه آموزش زبان نیز به دلیل پیدایش تفکر تمرکز بر زبان آموز و یادگیری وی، شناخت سبک یادگیری زبان آموزان بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است؛ چرا که توجه بیشتر به سبک‌های یادگیری باعث می‌شود که شناخت دقیق‌تری از شیوه‌های یادگیری زبان آموزان به دست آید و بدین ترتیب امکان برنامه‌ریزی صحیح‌تری برای فرایند یاددهی-یادگیری به وجود آید. بنابراین مدرسان باید در حین تدریس به تفاوت‌های موجود بین زبان آموزان و سبک‌های یادگیری آنها واقف باشند و به آن توجه نمایند تا مطالب درسی را متناسب با توانایی یادگیری هر یک از زبان آموزان ارائه نمایند و زمینه رسیدن به سطح مطلوب یادگیری را با

۱. Ridley & Laschinger

۲. Coffield

۳. VARK

۴. Fleming & Mills

۵. Visual

۶. Auditory

۷. Reading / Writing

۸. Kinesthetic

انتخاب بهترین شیوه تدریس در همه زبان‌آموزان فراهم نمایند. حوزه آموزش زبان فارسی نیز از این امر مستثنی نیست. در صورتی که میان سبک‌های یادگیری فارسی‌آموزان و سبک‌های یاددهی و شیوه‌های آموزش و تدریس مدرسان زبان فارسی تطابق وجود نداشته باشد، موجب سرخوردگی، بی‌انگیزگی و ناکامی زبان‌آموزان می‌گردد.

از سوی دیگر یکی از مهارت‌های اصلی در آموختن زبان، مهارت خواندن است. خواندن معطوف به فهم مطلب و پیامی است که نویسنده با نشانه‌ها و رمزهای کلامی نگاشته است. خواندن مانند مهارت شنیدن نوعی مهارت دریافتی است که از طریق آن اطلاعات را دریافت می‌کنیم. به عبارت دیگر معنا را از گفتمانی که می‌بینیم یا می‌شنویم، استخراج می‌کنیم (هارمر^۱، ۲۰۰۱: ۱۹۹). چنگ^۲ (۲۰۰۰: ۱۰) در تعریف این مهارت اظهار نموده که خواندن فرایند پیچیده‌ای است که در آن کارکردهای شناختی و روان‌شناختی سطوح مختلف در معنا بخشیدن به متن با یکدیگر به تعامل می‌پردازند. در این فرایند خوانندگان نیاز به استفاده از دانش خو دارند که شامل دانش زبانی و دانش قبلی درباره موضوع مورد بحث در متن و دانش راهبردهای شناختی و فراشناختی خواندن است. خواندن یکی از مهم‌ترین مهارت‌های یادگیری زبان دوم محسوب می‌شود و بسیاری از زبان‌آموزان هنوز در به دست آوردن و درک اطلاعات متن، مشکل دارند و به پیشرفت در این مهارت دست نیافته‌اند. در حقیقت برای بسیاری از زبان‌آموزان، مهارت خواندن یکی از مهارت‌های آکادمیک است که می‌خواهند به تسلط بر آن دست یابند (گریب و استولر^۳، ۲۰۰۱). با این حال بسیاری از زبان‌آموزان کاملاً قادر به خواندن متون هستند، اما هنوز درک کردن آن چیزی که در حال خواندن هستند، برایشان دشوار است.

سبک‌های یادگیری فارسی‌آموزان غیرفارسی‌زبان نیز نقش مهمی در یادگیری آنها از زبان فارسی دارد و مدرسان و معلمان آموزش زبان فارسی می‌بایست در تدریس خود به این موضوع واقف باشند و در آموزش و تدریس خود آن را مد نظر داشته باشند؛ اما تاکنون پژوهش‌چندانی در زبان فارسی و با تمرکز بر

۱. Harmer

۲. cheng

۳. Grabe & Stoller

ارتباط میان سبک‌های یادگیری و مهارت خواندن فارسی آموزان غیرفارسی‌زبان انجام نشده است؛ بنابراین در پژوهش حاضر نگارندگان برآنند تا به بررسی رابطه سبک‌های یادگیری فارسی آموزان خارجی سطح پیشرفته با میزان مهارت درک مطلب خواندن آنها بپردازند.

۲- پیشینه پژوهش

روش‌هایی که یک فراگیر مطلبی را دریافت می‌کند، به خاطر می‌سپارد و به یاد می‌آورد، سبک یادگیری نامیده می‌شود. سبک‌های یادگیری روش‌هایی هستند که فراگیر در فرایند یادگیری از آن بهره می‌گیرد تا اطلاعات و تجربیات تازه را در ذهن خود سازماندهی کند (احمدی و علامی، ۱۳۹۳: ۱۹). در واقع فلمینگ سبک‌های یادگیری را ویژگی‌ها و روش‌هایی می‌داند که افراد برای جمع‌آوری، سازماندهی اطلاعات و اندیشیدن به آنها ترجیح می‌دهند. از دیدگاه وی، سبک‌های یادگیری به عنوان ترکیب عوامل شخصیتی، شناختی، عاطفی و روان‌شناختی توصیف می‌شوند که نشان‌دهنده چگونگی تعامل افراد با محیط یادگیری است (۲۰۰۱: ۱). شناخت سبک‌های یادگیری بسیار حائز اهمیت است؛ چرا که با توجه به سبک‌های یادگیری می‌توان تجربیات فراگیران را تغییر داد. به عبارت دیگر اگر در فرایند یادگیری و تدریس بتوان سبک‌های شناختی افراد را در نظر گرفت و فرایند یادگیری را با آن تطبیق داد، فرد موفقیت بیشتری تجربه نموده و از یادگیری خود احساس رضایت بیشتر و در نتیجه احساس اعتماد به نفس بیشتری خواهد داشت (سیف، ۲۰۰۱: ۱۶۰). ون و این^۱ نیز معتقد است اگر مدرسان و معلمان روش پردازش اطلاعات فراگیران را بدانند، روش‌های آموزشی خود را از روش‌هایی مثل سخنرانی به روش‌هایی که منجر به درک بیشتر مطالب آموزشی می‌شود، تغییر می‌دهند و بدین ترتیب می‌توانند یادگیری فراگیران را افزایش دهند (۱۹۹۷: ۴۸) و نقش تسهیل‌گر را در کلاس درس ایفا نمایند. ممکن است در یک کلاس سبک‌های یادگیری زبان آموزان و شیوه تدریس مدرس بر هم منطبق نباشند (فلدر و سیلورمن^۲، ۱۹۸۸) که نتایج احتمالی بدی را به همراه دارد. دانش آموزان در کلاس خسته و بی‌توجه به درس می‌شوند و در امتحان عملکرد خوبی نخواهند داشت.

۱. Van Wynen .

۲. Felder& Silverman .

در حوزه آموزش زبان دوم / خارجی نیز این موضوع اهمیت بسیاری دارد. به باورکیف^۱ (۱۹۷۹: ۷۱) یکی از متغیرهایی که تأثیر زیادی بر میزان یادگیری افراد در آموزش زبان دوم دارد، سبک‌های یادگیری آنان است که به ویژگی‌های شناختی، عاطفی و فیزیولوژیکی نسبتاً ثابت زبان‌آموزان برای یادگیری و تعامل با محیط اطراف اشاره دارد. بدین معنا که زبان‌آموز در پردازش اطلاعات به سمت شیوه خاصی گرایش دارد که به کارگیری این شیوه، باعث سهولت در یادگیری وی می‌گردد. در واقع بخشی از میزان یادگیری یک زبان‌آموز در کلاس به سازگار بودن سبک یادگیری وی با روش تدریس مدرس وابسته است. در سه دهه اخیر پژوهش‌های بسیاری به بررسی سبک‌های یادگیری و تأثیر عوامل مختلف چون نگرش (جیمز و گاردنر^۲، ۱۹۹۵) و پیشرفت تحصیلی (زاینو^۳، ۲۰۰۳) و غیره پرداخته‌اند و برخی از پژوهشگران نیز چون کیف (۱۹۷۹)، کلب^۴ (۱۹۸۴) و فلمینگ و میلز (۲۰۰۴) با توضیح و تفصیل سبک‌های یادگیری به ارائه مدل و طبقه بندی آن پرداخته‌اند.

لوین و همکاران^۵ (۱۹۷۴) معتقدند که برای حدود ۲۵ درصد از جمعیت فراگیران، نحوه تدریس به طور واضح بر موفقیت آنها به عنوان زبان‌آموز از نظر هماهنگی / عدم هماهنگی آن با سبک‌های یادگیری خود تأثیر می‌گذارد. سیمس^۶ (۱۹۹۸) الگویی را مبتنی بر نظریه هوش چند گاردنر ارائه داد. مطابق این مدل، افراد از نظر حالت‌های یادگیری دیداری، شنیداری یا حرکتی تفاوت دارند. زبان‌آموزان با سبک‌های مختلف یادگیری ممکن است به روش‌های متمایز خود به پیام‌های شنیداری و دیداری پاسخ دهند. براون^۷ (۲۰۰۷) نیز معتقد است که اکثر زبان‌آموزان موفق از ورودی دیداری و شنیداری به طور یکسان استفاده می‌کنند؛ اما اولویت‌های جزئی برای هر نوع ورودی می‌تواند یک یادگیرنده را از دیگری متمایز کند. لپک^۸ (۱۹۷۷) اظهار داشته که وقتی فراگیران

۱. Keefe

۲. James & Gardner

۳. Zywno

۴. Kolb

۵. Levin

۶. Sims

۷. Brown

۸. Lepke

طبق سبک یادگیری خود آموزش می‌بینند، عملکرد آنها بسیار بهتر می‌شود. در مطالعه‌ای نیز عبدالکریم الحربی (۲۰۱۵) به تعیین ارتباط بین راهبردهای خواندن، سبک‌های یادگیری و درک مطلب خواندن زبان انگلیسی دانشجویان کالج آموزش زبان سعودی پرداخت. در این مطالعه از یک پرسشنامه و دو بخش خواندن آزمون آیلتس^۱ استفاده شده است که در سطح دشواری متفاوتی قرار داشتند. هدف پژوهش وی این بود که نشان دهد چگونه دو راهبرد مختلف خواندن بر درک مطلب زبان‌آموزان تأثیر می‌گذارد. همچنین این مطالعه به بررسی ارتباط بین سبک‌های یادگیری (زبان‌آموز دیداری^۲ و زبان‌آموز شنیداری^۳ با سه نمره عملکرد «پایین»، «متوسط» و «بالا») و راهبردهای خواندن (خواندن شفاهی^۴ و خواندن صامت^۵) پرداخته است و اینکه آیا این موضوع بر درک دانشجویان تأثیر دارد. یافته‌های این مطالعه نشان داد که تنوع راهبردهای خواندن، یعنی خواندن شفاهی در مقابل راهبردهای خواندن خاموش، از نظر آماری تفاوت معناداری در درک مطلب خواندن این زبان‌آموزان ندارد. یافته‌ها همچنین نشان داد که زبان‌آموزان دیداری در سطح عملکرد بالا تفاوت معناداری با گروه خواندن ساکت و گروه خواندن شفاهی ندارند. از نظر آماری تفاوت معناداری بین عملکرد زبان‌آموزان در گروه خواندن ساکت و گروه خواندن شفاهی در درک متون آیلتس وجود نداشت.

اوزکان گرسس و بوت^۶ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی میزان ارتباط درک مطلب و سبک‌های یادگیری با استفاده از راهبردهای خواندن در بین دانشجویان دانشگاه‌های فرانسه پرداختند. این دانشجویان به پرسشنامه سبک یادگیری کلب و همچنین یک آزمون درک مطلب پاسخ دادند. یافته‌های این پژوهش وجود رابطه‌ای منفی بین استفاده از راهبردهای خواندن و درک مطلب دانشجویان را نشان داد؛ با این حال، ضرایب همبستگی از نظر آماری معنی‌دار نبودند. علاوه بر این، یافته‌ها حاکی از آن است که شرکت‌کنندگان با سبک‌های همگرا

۱. International English Language Testing System (IELTS).

۲. visual learner

۳. auditory learner

۴. oral reading

۵. silent reading

۶. Özkan Gü rses & Bouvet

بیشترین استفاده از استراتژی‌ها را گزارش کرده‌اند و سبک یادگیری همگرا بر استفاده از راهبردهای درک خواندن تأثیر می‌گذارد. بالکی^۱ (۲۰۱۷) نیز در پژوهشی به بررسی تاثیر فعالیت‌های مبتنی بر سبک‌های یادگیری بر مهارت خواندن دانشجویان پرداخت و به این نتیجه رسید که فعالیت‌های درک مطلب خواندن در صورتی که بر طبق سبک‌های یادگیری تدریس شوند سبب پیشرفت زبان آموزان می‌شوند. در مطالعه‌ای پیمایشی نیز وکیلی‌فرد (۱۳۹۶) با استفاده از پرسشنامه سبک‌های غالب یادگیری ادراکی رید (۱۹۹۷) به بررسی چگونگی پروفایل سبک‌های یادگیری فارسی آموزان در محیط یادگیری زبان خارجی، تفاوت سبک‌های یادگیری آنان بر حسب مقطع تحصیلی، منطقه جغرافیایی، جنسیت و سن پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد که میان میانگین نمرات اولویت بندی سبک‌های مختلف یادگیری در دو گروه زنان و مردان و نیز میان میانگین نمرات و اولویت بندی سبک‌های مختلف یادگیری در بازه‌های مختلف سنی اختلاف آماری معنی داری وجود ندارد. از حیث مناطق جغرافیایی نیز تنها از نظر نمره سبک‌های بساوشی و گروهی بین آسیایی‌ها و اروپایی‌ها اختلاف آماری معنی داری وجود دارد. همچنین میان میانگین نمره و اولویت دهی سبک انفرادی در مقاطع مختلف تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) اختلاف آماری معنی داری وجود دارد.

با توجه به پژوهش‌های انجام یافته، در حقیقت آگاهی از سبک‌های یادگیری زبان دوم آموزان برای مدرسان زبان اهمیت بسیاری دارد و این امر همواره یکی از دغدغه‌های مدرسان بوده است؛ چرا که آنها با به دست آوردن اطلاعات در این زمینه می‌توانند آموزش خود را با سبک‌های یادگیری زبان آموزان خود متناسب و هماهنگ سازند (وکیلی‌فرد، ۱۳۹۵: ۳). از آن جایی که فارسی آموزان غیرفارسی زبان نیز ممکن است سبک‌های یادگیری متفاوتی داشته باشند و بر نحوه یادگیری آنها تاثیر داشته باشد، نیاز جدی به بررسی سبک‌های یادگیری آنها وجود دارد؛ بنابراین پژوهش حاضر به بررسی رابطه سبک‌های یادگیری فارسی آموزان خارجی سطح پیشرفته با میزان مهارت خواندن آنها پرداخته است. سعی شده است که در این پژوهش به این سوال‌ها پاسخ داده شود:

۱- آیا میان مهارت درک مطلب خواندن و سبک یادگیری فارسی آموزان غیرفارسی زبان رابطه معناداری وجود دارد؟

۲- در صورتی که پاسخ به سوال بالا مثبت است، فارسی آموزان غیرفارسی زبان با چه سبک‌هایی از یادگیری در مهارت درک مطلب خواندن عملکرد بهتری دارند؟

۳- روش پژوهش

طرح این تحقیق از نوع کمی و کاربردی است. این مطالعه به منظور بررسی رابطه میان موفقیت در آزمون خواندن و نوع سبک یادگیری فارسی آموزان غیر فارسی زبان، انجام شده است.

۳-۱. جامعه آماری

شرکت کنندگان در تحقیق حاضر شامل ۳۰ فارسی آموز خارجی سطح پیشرفته مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه شهید بهشتی تهران بودند که به صورت نمونه‌گیری در دسترس^۱ انتخاب شدند. تعداد ۱۴ نفر از شرکت کنندگان در پژوهش حاضر مرد و ۱۶ نفر آنها زن بودند و در میانگین سنی ۲۰ تا ۳۰ سال قرار داشتند.

۳-۲. ابزارهای پژوهش

جهت جمع آوری داده‌ها در این مطالعه، از پرسشنامه سبک‌های یادگیری وارک (فلمنگ و میلز، ۲۰۰۴) استفاده شد که شامل ۱۶ پرسش در چهار حیطه یادگیری (دیداری، شنیداری، خواندنی و نوشتنی، حرکتی) بود. هر سوال از این پرسشنامه دارای ۴ گزینه لیکرت ۵ درجه‌ای می‌باشد و هر کدام از گزینه‌ها یکی از ابعاد سبک یادگیری را مورد سنجش قرار می‌دهد. این سؤالات مبتنی بر عملکرد فرد در موقعیت‌های مختلف طراحی شده است. فارسی آموزان می‌بایست گزینه‌ای را که بهترین توضیح نسبت به عملکرد آنها در هر موقعیت ارائه می‌داد، انتخاب می‌کردند. هر کدام از گزینه‌ها که مرتبط با هر حیطه بود، یک امتیاز به خود و حداقل صفر امتیاز از هر حیطه را در بر داشت و به این ترتیب هر فرد حد اکثر ۱۶ و حداقل صفر امتیاز از هر حیطه را کسب

۱. Convenience Sampling

می نمود. کسب نمره بیشتر در هر کدام از انواع سبک یادگیری نشان دهنده تمایل بیشتر فرد به آن سبک بود. روایی و پایایی پرسشنامه وارک نیز بین ۷۷٪ تا ۸۵٪ گزارش شده است (لیت^۱ و همکاران، ۲۰۱۰). به منظور سنجش مهارت خواندن فارسی آموزان نیز از آزمون درک مطلب خواندن آمفا (جلیلی، ۱۳۹۰) استفاده گردید. این آزمون نیز با توجه به پژوهشی که ممقانی (۱۳۹۰) بر روی آن انجام داده از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است.

۳-۳. مراحل انجام پژوهش

ابتدا پرسشنامه سبک‌های یادگیری وارک (۲۰۰۴)، به زبان فارسی ترجمه شد و سپس صحت مراحل ترجمه توسط کارشناس این حوزه با استفاده از تکنیک ترجمه وارونه^۲ مورد تایید قرار گرفت و پایایی آن محاسبه گردید. برای سنجش مهارت خواندن فارسی آموزان نیز از بخش خواندن آزمون مهارتی آمفا (جلیلی، ۱۳۹۰) استفاده شد و سپس با هماهنگی‌های انجام شده با مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه شهید بهشتی تهران، پرسشنامه‌ها بین فارسی آموزان سطح پیشرفته این مرکز پخش گردید. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، استنباطی و نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد. ضمناً نحوه نمره گذاری آزمون سنجش مهارت خواندن و پرسشنامه وارک مشخص گردید.

۳-۴. تحلیل داده‌ها

پس از جمع آوری داده‌ها در راستای پاسخ به پرسش‌های پژوهش، ابتدا به هر زبان آموز با توجه به گزینه‌ای که برای هر سوال در پرسشنامه وارک علامت زده بود؛ بر اساس جدول نمره دهی وارک، نمره داده شد و سپس به آزمون درک مطلب خواندن هر زبان آموز نمره داده شد. پس از آن از نرم افزار SPSS و آزمون همبستگی پیرسون^۳ برای تحلیل داده‌ها و تعیین رابطه میان درک مطلب خواندن و انواع سبک‌های یادگیری استفاده گردید.

۴- یافته‌های پژوهش

در این قسمت نتایج به دست آمده در چارچوب پرسش پژوهش، ارائه شده

۱. Leite

۲. Back Translation

۳. Pearson Correlation

است. همانطور که اشاره شد، هدف از نگارش این مقاله، بررسی ارتباط میان نوع سبک یادگیری فارسی آموزان غیرفارسی زبان و میزان موفقیت آنها در آزمون درک مطلب خواندن بوده است. بر این اساس به منظور پاسخ به پرسش پژوهش، اطلاعات به دست آمده از پژوهش با آزمون همبستگی پیرسون و نمودار پراکنش^۱، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

در این قسمت شاخص‌های توصیفی (میانگین، انحراف معیار) مربوط به نمرات پرسشنامه انواع سبک‌های یادگیری وارک و آزمون خواندن فارسی آموزان در جدول شماره ۱ نمایش داده شده است.

جدول شماره ۱ میانگین و انحراف معیار آزمون خواندن و نوع سبک یادگیری زبان آموزان

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
خواندن	۹/۶۳	۲/۲۹
حرکتی	۶/۱۰	۲/۵۵
خواندنی - نوشتنی	۴/۷۳	۲/۳۰
شنیداری	۶/۴۰	۲/۱۵
دیداری	۴/۱۰	۲/۳۹

چنانکه در جدول ۱ مشخص است، میانگین نمرات مهارت خواندن شرکت کنندگان این پژوهش ۹/۶۳ و میزان انحراف معیار این آزمون ۲/۲۹ است و میانگین هر کدام از سبک‌های یادگیری نیز در قسمت مقابل آنها قابل مشاهده است.

جدول شماره ۲ ماتریس همبستگی بین آزمون خواندن با نوع سبک یادگیری زبان آموزان

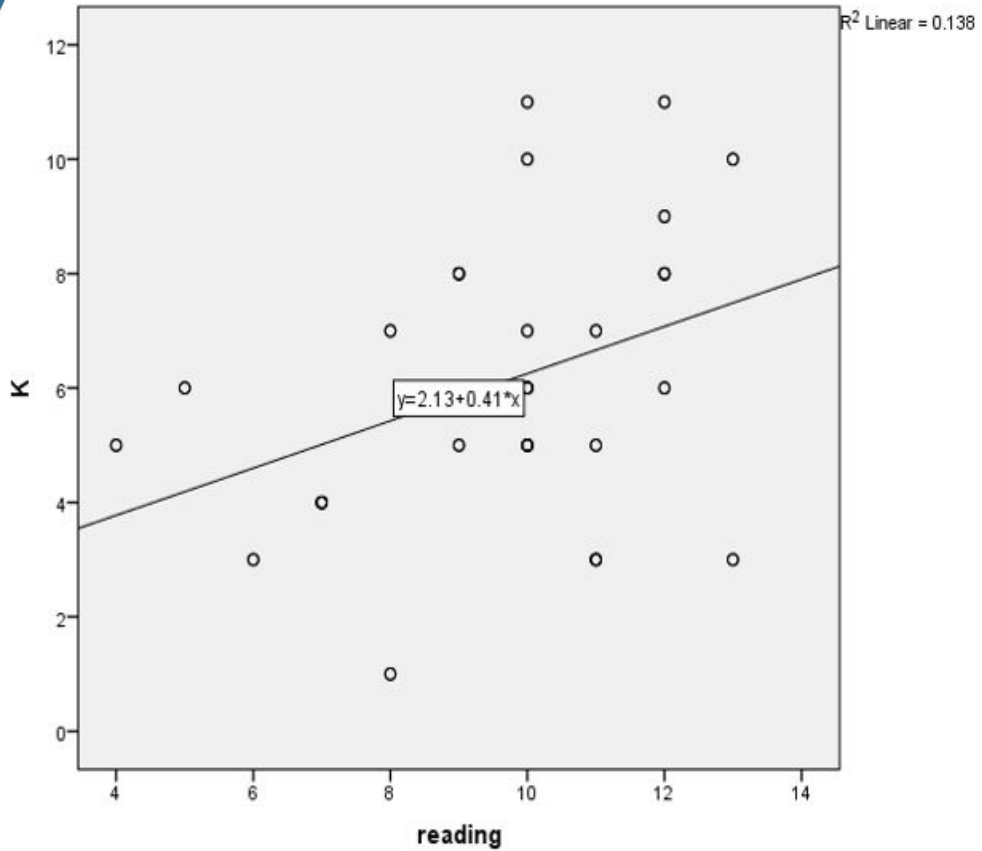
۱. Scatter Plot

متغیرها	خواندن	حرکتی	خواندنی- نوشتنی	شنیداری	دیداری
خواندن	۱				
حرکتی	۰/۳۷**	۱			
خواندنی- نوشتنی	۰/۲۴	۰/۱۹	۱		
شنیداری	۰/۱۷	۰/۰۵	۰/۲۸*	۱	
دیداری	۰/۳۱*	۰/۴۰**	۰/۱۸	۰/۱۹-	۱

معناداری در سطح ۰.۱ (**). و معناداری در سطح ۰.۰۵ (*).

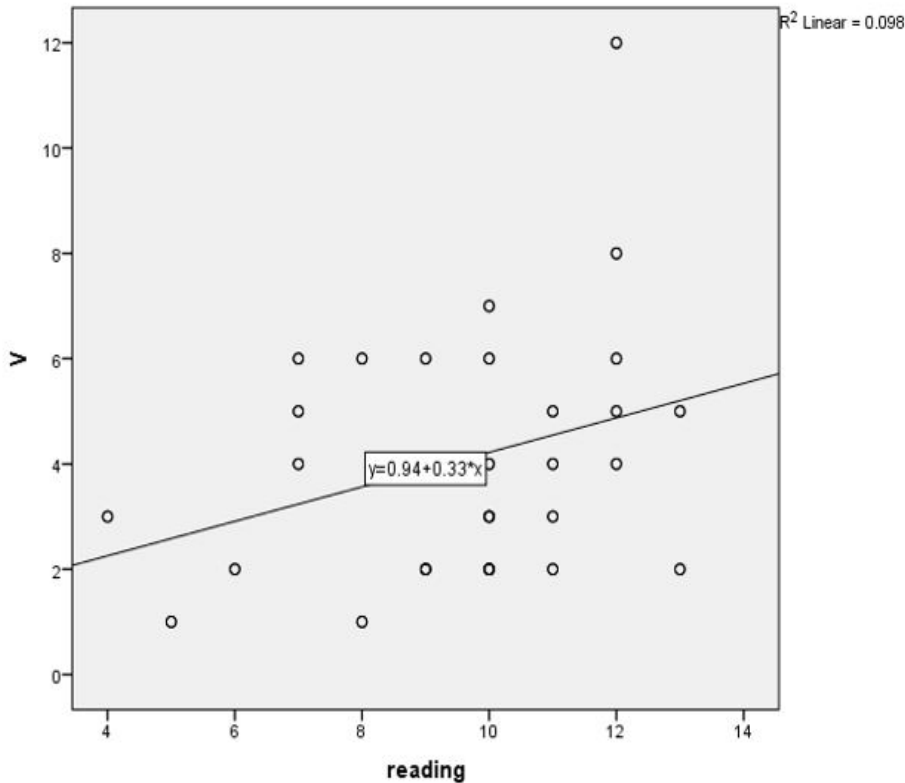
جدول شماره ۲ نشان دهنده ماتریس همبستگی بین آزمون خواندن و انواع سبک‌های یادگیری فارسی آموزان سطح پیشرفته است. به منظور بررسی رابطه از آزمون همبستگی پیرسون^۱ استفاده شد. جدول فوق نشان می‌دهد که رابطه بین آزمون خواندن و سبک یادگیری حرکتی و هم چنین دیداری زبان آموزان در سطح $(P < 0/05)$ و $(P < 0/01)$ به صورت مستقیم معنادار است؛ اما رابطه بین آزمون خواندن و سبک یادگیری شنیداری و هم چنین خواندنی-نوشتنی زبان آموزان معنادار نشد. همچنین ضریب رابطه بین آزمون خواندن و سبک یادگیری حرکتی $(r = 0/37)$ و سبک یادگیری دیداری $(r = 0/31)$ به دست آمد. به عبارت دیگر فارسی آموزان با سبک یادگیری حرکتی و سبک یادگیری دیداری، نمرات آزمون خواندن بالاتری دارند؛ اما سبک‌های یادگیری خواندنی-نوشتنی و شنیداری در نمرات آزمون خواندن چندان موثر نیست و یا دارای اثر ضعیف است و از نظر آماری معنادار نیست.

1. Pearson's Correlation Test

نمودار شماره ۱- نمودار پراکنش بین آزمون خواندن و سبک یادگیری حرکتی زبان آموزان

نمودار شماره ۱ نشان دهنده پراکنش بین آزمون خواندن و سبک یادگیری حرکتی زبان آموزان است. به منظور ترسیم رابطه از نمودار پراکنش^۱ استفاده شد. نمودار فوق نشان می‌دهد که در سبک یادگیری حرکتی فارسی آموزان، نمرات آزمون خواندن افزایش می‌یابد.

نمودار شماره ۲- نمودار پراکنش بین آزمون خواندن و سبک یادگیری V زبان آموزان

نمودار شماره ۲ نشان دهنده پراکنش بین آزمون خواندن و سبک یادگیری دیداری زبان آموزان است. به منظور ترسیم رابطه از نمودار پراکنش استفاده شد. نمودار فوق نشان می دهد که در سبک یادگیری دیداری فارسی آموزان، نمرات آزمون خواندن افزایش می یابد.

۵- بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه بین موفقیت در آزمون درک مطلب خواندن و نوع سبک یادگیری فارسی آموزان غیرفارسی زبان بود. در راستای این هدف فارسی آموزان سطح پیشرفته مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان دانشگاه شهید بهشتی به پرسشنامه سبک های یادگیری وارک و آزمون مهارت درک خواندن پاسخ دادند. پرسش های این پژوهش این بود که آیا میان مهارت

خواندن و سبک یادگیری فارسی آموزان غیرفارسی زبان رابطه معناداری وجود دارد؟ در صورتی که پاسخ به این سوال مثبت است، فارسی آموزان غیر فارسی زبان با چه سبک‌هایی از یادگیری در مهارت خواندن عملکرد بهتری دارند؟ چنانکه در جدول شماره ۲ بخش قبل نشان داده شد، در پاسخ به پرسش‌های پژوهش می‌توان گفت رابطه میان آزمون خواندن و سبک یادگیری حرکتی و سبک یادگیری دیداری معنادار می‌باشد. با توجه به سوال پژوهش از آن جایی که سطح معناداری بین دو متغیر نمرات آزمون خواندن و سبک‌های یادگیری حرکتی و دیداری در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد، این امر نشان دهنده این است که ارتباط بین این دو متغیر واقعی است و سطح معناداری واقعی بودن ارتباط را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر فارسی‌آموزانی که در آزمون خواندن نمرات بالاتری را کسب کرده‌اند دارای سبک یادگیری حرکتی و دیداری بوده‌اند. این یافته با یافته‌های پژوهش براون (۲۰۰۷) هم‌سو است؛ چرا که وی معتقد بود که هر زبان‌آموزی با سبک یادگیری خاص خود به یادگیری محتوای آموزشی می‌پردازد و بیشتر زبان آموزان موفق تمایل زیادی به سبک یادگیری دیداری و شنوایی داشتند و ترجیح می‌دادند بیشتر از آنها استفاده کنند. همچنین بسیاری از پژوهشگران زبان دوم معتقدند که سبک‌های یادگیری عاملی مؤثر در درک مطلب خواندن زبان‌آموزان است و توجه به آن اساس آموزش در زبان دوم می‌باشد (ویلیامز^۱، ۲۰۱۰). تسای^۲ (۲۰۱۲) نیز ارتباط بالایی بین استفاده از راهبرد خواندن و سبک‌های یادگیری زبان‌آموزان نشان داد.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت مدرسان برای تدریس مهارت‌های مختلف زبان از جمله مهارت خواندن می‌توانند انعطاف پذیر باشند تا فعالیت‌های آموزشی خود را غنی سازند و به گونه‌ای به آموزش آنها بپردازند که تمامی زبان‌آموزان را بتوانند در یادگیری هرچه موثرتر و کارآمدتر دخیل سازند. همان طور که آکسفورد^۳ (۲۰۰۳) معتقد است برای یادگیری موثر زبان باید روش‌های آموزشی را متعادل کرد و در کلاس درس تا حد امکان به طور همزمان یا به صورت متوالی روش‌های متفاوتی به کار گرفت؛ چراکه بنا بر نظر اسمیت و

۱. Williams

۲. Tsai

۳. Oxford

رنزولی^۱ (۱۹۸۴)، اگر زبان‌آموزان مدت زیادی با روش تدریس نامرتبط با سبک یادگیری خودشان آموزش ببینند، ممکن است به آنها فشار وارد شود، نا امید شوند و شکست بخورند.

با توجه به اینکه در یک کلاس معمولاً میان روش‌های یادگیری زبان‌آموزان و روش‌های تدریس مدرسان تفاوت‌هایی وجود دارد که این امر ممکن است تأثیری منفی بر کیفیت یادگیری زبان‌آموزان و نگرش آنها بر کلاس و درس داشته باشد، مدرسان آموزش زبان فارسی باید محیط یادگیری مناسبی را برای اغلب زبان‌آموزان در کلاس درس فراهم نمایند. از آنجایی که سبک‌های یادگیری یکی از تفاوت‌های فردی زبان‌آموزان محسوب می‌شوند و نقش مهمی در یادگیری ایفا می‌نمایند، مدرسان و معلمان آموزش زبان باید به بررسی و شناخت سبک‌های یادگیری زبان‌دوم‌آموزان بپردازند؛ چرا که هر زبان‌آموزی برای فراگیری زبان جدید سبک یادگیری خاصی را به کار می‌گیرد. مطالعات نشان می‌دهد در صورتی که روش تدریس مدرس با روش یادگیری زبان‌آموز هماهنگی داشته باشد، باعث افزایش پیشرفت درسی و نگرش زبان‌آموزان خواهد شد. حال باید به این سوال پاسخ دهیم که برای برآورده شدن نیاز آموزشی زبان‌آموزان چه می‌توان کرد؟ همان‌طور که پیش از این ذکر شد زبان‌آموزان مطالب را با شیوه‌های متنوعی یاد می‌گیرند. بعضی از زبان‌آموزان ممکن است به ارائه دیداری محتوای درسی تکیه کنند، برخی از آنها ترجیح می‌دهند با دقت به معلم گوش دهند تا یاد بگیرند و بعضی از آنها ترجیح می‌دهند در مورد اطلاعاتی که معلم می‌دهد، بخوانند و برخی دیگر ممکن است بیشتر به فعالیت‌های عملی و حرکتی پاسخ دهند. این امر نشان می‌دهد که هر زبان‌آموز روش متفاوت پاسخ دادن به اطلاعات جدید را در زمینه یادگیری دارد. روش‌های تدریس مدرسان آموزش زبان فارسی نیز به همین اندازه باید متنوع باشد؛ البته که نمی‌توان برای هر فرد طبق روش ترجیحی خودش تدریس نمود؛ اما در واقع هدف حصول روش تدریسی متعادل در تمامی کلاس‌ها و تمامی سطوح است؛ بنابراین برای معلمان آموزش زبان فارسی دانستن این موضوع که زبان‌آموزان چه نوع سبک یادگیری دارند، مهم است؛ به این دلیل که اگر آنها شیوه‌های تدریس خود

۱. Smith & Renzulli

را با شیوه‌های یادگیری دانش آموزان خود تطبیق دهند، زبان‌آموزان در کسب اطلاعات موفق‌تر هستند. بنابراین آنها می‌توانند تکنیک مناسبی در تدریس خود ایجاد کنند و بدین ترتیب پاسخگوی نیاز زبان‌آموزان خود باشند.

در انتها بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود مدرسان آموزش زبان فارسی باید به صورت فراوان از عناصر و محتواهای بصری و فعالیت‌های حرکتی و جنبشی، استفاده کنند. به عنوان مثال عکس‌ها، طرح‌ها، نقشه‌ها جهت شرح و تقویت معنی واژه‌ها و جمله‌ها را به کار گیرند و از فیلم‌ها، نوارهای ویدئویی و اجرای نمایش، برای توضیح متون استفاده کنند. کل زمان کلاس را با سخنرانی و نوشتن روی تخته پر نکنند و گوینده صرف نباشند؛ بلکه زمانی هر چند کوتاه برای زبان‌آموزان اختصاص دهند تا درباره مطالب گفته شده فکر کنند و همچنین از آنها بخواهند با انجام فعالیت‌هایی در کلاس در یادگیری دخیل گردند. همچنین می‌توان در گروه‌های کوچک زبان‌آموزان به حل مسائل مطرح شده از سوی معلم پردازند و گفتگوها و نقش‌های کوتاه و متنوع اجرا کنند و بین آنها رقابت‌های تیمی ایجاد نمود. از طرفی دیگر قرار دادن زبان‌آموزان با سبک‌های یادگیری مختلف به آنها کمک می‌کند تا مکمل هم باشند و از هم یاد بگیرند. وقتی مطالب به شیوه‌های مختلفی ارائه می‌شود، نسبت به زمانی که مطالب به یک شیوه به آنها تدریس شود، زبان‌آموزان بهتر مطالب را یاد می‌گیرند. با وجود این، نتایج این پژوهش به معنای استفاده یکجا از تمامی تکنیک‌ها و روش‌های تدریس در عین واحد نیست؛ بلکه منظور کاربرد چندین تکنیک به صورت تلفیقی و ارائه تدریجی آنهاست و این که مدرسان آموزش زبان فارسی در انتخاب و به کارگیری شیوه‌های متناسب با سبک‌های یادگیری فارسی‌آموزان خود انعطاف‌پذیر باشند. در این صورت مدرس به زبان‌آموزان نیز یاد می‌دهد که در سبک یادگیری خود منعطف باشند و سعی کنند از دیگر سبک‌های یادگیری نیز استفاده نمایند. در نتیجه فهم مطالب برای زبان‌آموزان موثرتر و اجرایش برای مدرس راحت‌تر خواهد بود که این جریان تاثیر مهمی بر چرخه آموزش و یادگیری خواهد داشت.

منابع

۱. احمدی، مهرناز و علامی، عباس (۱۳۹۳)، «بررسی مقایسه‌ای سبک‌های یادگیری به‌روزان با استفاده از پرسشنامه‌های و کلب و ارتباط آنها با پیشرفت تحصیلی» پژوهش در آموزش علوم پزشکی. بهار و تابستان. ۱(۱)۶. ۱۸-۲۷.
۲. جلیلی، اکبر (۱۳۹۰) آزمون مهارتی فارسی (آمفا) بر پایه چهار مهارت اصلی زبانی. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
۳. شعبانی، حسن (۱۳۷۹). مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس). تهران. سمت.
۴. ضیاحسینی، محمد، (۱۳۸۵)، اصول و نظریه‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، تهران: انتشارات سخن.
۵. ممقانی، هانیه (۱۳۹۰). ارزیابی روایی و پایایی آزمون وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (MSRT). اندازه‌گیری تربیتی. ۳(۱۰). ۲-۱۹.
۶. وکیلی فرد. امیررضا (۱۳۹۶). «سبک‌های غالب یادگیری ادراکی زبان آموزان فارسی در کشورهای غیرفارسی زبان». زبان شناخت، بهار و تابستان، ۸(۱)، ۸۳-۱۰۵.
۷. Abdulkareem Alharbi, M. (۲۰۱۵). Reading Strategies, Learning Styles and Reading Comprehension: A Correlation Study. Journal of Language aching and Research, ۱۲۶۸-۲۵۷. (۶)۶.
۸. Balc , O. (۲۰۱۷). The Effects of Learning-Style Based Activities on Students' Reading Comprehension Skills and Self-Efficacy Perceptions in English oreign Language Classes. Higher Education Studies; Vol. ۷, No. ۵۴-۳۵. ۴.
۹. Brown, H. D. (۲۰۰۷). Principles of language learning and teaching. New York: Pearson Education.
۱۰. Coffield F., Moseley D, Hall E, Ecclestone K. (۲۰۰۴) Learning Styles and Pedagogy in Post Learning: a Systematic and Critical Review. London: Learning and Skills Development Agency; ۲۰۰۴.
۱۱. Felder, R. M., & Silverman, L. K. (۱۹۸۸). Learning and teaching styles in engineering education Engineering education, ۶۸۱-۶۷۴, ۷۸.
۱۲. Fleming, N.D. (۲۰۰۱). Teaching and learning styles: VARK strategies. Christchurch, New Zeland: N.D. Fleming.

۱۳. Grabe, W., & Stoller, F. L. (۲۰۰۲). Teaching and researching reading. Edinburg, England: Pearson Education.
۱۴. Harmer, J. (۲۰۰۲). The Practice of English Language Teaching. Pearson: Longman.
۱۵. James, W. B. & D. L. Gardner (۱۹۹۵). "Learning styles: Implications for distance learning". New Directions for Adult and Continuing Education. ۳۱-۱۹ . ۶۷.
۱۶. Kalbasi S, Naseri M, Sharifzadeh G, Poursafar A. (۲۰۰۸). (Medical Students' Learning Styles in Birjand University of Medical Sciences. Strides Dev Med Educ; ۱۰-۶ : (۱)۵.
۱۷. Keefe, J. (۱۹۷۹). Learning style: An overview. In NASSP's Student Learning Styles: Diagnosing and Prescribing Programs. (J. Keefe Ed.) ۱۷-۱. Reston, VA: National Association of Secondary School Principals.
۱۸. Kolb, D. A. (۱۹۸۴). Experiential Learning-Experience as a Source of Learning and Development.
۱۹. Leite WL, Svinicki M, Shi Y. (۲۰۱۰). Attempted validation of the scores of the VARK: Learning styles inventory with multitrait-multimethod confirmatory factor analysis models. Education and Psychological Measurement; ۳۲۳ : (۲)۷۰.
۲۰. Lepke, H. (۱۹۷۷). Discovering student learning styles through cognitive style mapping. In R.
۲۱. Schulz (Ed.), Personalizing foreign language instruction: Learning styles and teaching Options Skokie, ۱۱۱.: National Textbook Co.
۲۲. Levin, J., Divine-Hawkins, P., Kerst, S., & Guttan, J. (۱۹۷۴). Individual differences in learning from pictures and words: The development and application of an instrument. Journal of Educational Psychology, ۴۷۲-۴۶۴ , (۴)۶۶.
۲۳. Oxford, R.L. ۲۰۰۳. Language learning styles and strategies: An overview. GALA, ۲۵-۱.
۲۴. zkan Gürses, M. & Bouvet, E. (۲۰۱۶). Investigating reading comprehension and learning styles in relation to reading strategies in L۲. Reading in a Foreign Language. ۴۲-۲۰ . (۱)۲۸ .

۲۵. Reid, J.M. (۱۹۹۵). Learning styles in the ESL/EFL classroom. Boston: Heinle & Heinle.

۲۶. Ridley JM, Laschinger S. The effect of a senior preceptorship on the adaptive competencies of community college nursing student. Journal of Advanced Nursing. ۶۵-۵۸ :۲۲.

۲۷. Seif AA. Training psychology. Tehran: Agah; ۸۲-۱۷۱ :۲۰۰۱.

۲۸. Sims, R. R., & Sims, S. J. (۱۹۹۵). The importance of learning styles: Understanding the implications for learning, course design, and education. Westport, CT: Greenwood Press.

۲۹. Smith, L & Renzulli. (۱۹۸۴). The assessment and application of learning style preferences: a practical approach for classroom teachers. <https://pdfs.semanticscholar.org>.

۳۰. Tsai, Y. (۲۰۱۲). Investigating the relationships among cognitive learning styles, motivation and strategy use in reading English as a foreign language. International Journal of Business and Social Science, ۱۹۷-۱۸۸ ,۳.

۳۱. Van Wynen, E. A. (۱۹۹۷). Information Processing Styles: One Size Doesn't Fit All. Nurse Educator ; ۵۰-۴۴ : (۵) ۲۲.

۳۲. Williams, J. (۲۰۱۰). Reading comprehension, learning styles, and seventh grade students (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. ۳۳۹۷۱۰۶).

۳۳. Zywno, M. S. (۲۰۰۳). A contribution to validation of score meaning for FelderSoloman's index of learning styles. Proceedings of the ۲۰۰۳ American Society for Engineering Education Annual Conference & Exposition, ASEE. Washington, DC: American Society for Engineering Education. ۱۵ . ۱۱۹.